

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-332-3-19>

THE IMPLEMENTATION OF INNOVATIVE PRINCIPLES OF TEACHING ANCIENT LANGUAGES IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM

РЕАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРИНЦИПІВ У ВИКЛАДАННІ ДАВНИХ МОВ В СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Lefterova O. M.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor of the Department
of General Linguistics,
Classical Philology
and Neo-Hellenistic Studies
Taras Shevchenko National University of
Kyiv, Ukraine*

Лефтерова О. М.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри загального
мовознавства, класичної філології
та неоелліністики
Київський національного університету
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

У сучасному світі з його інформаційною складовою синергетика набуває важливого значення в системі новітньої освіти, ключовою вимогою якої є необхідність навчання навичкам самостійного пошуку необхідної інформації, оскільки успіх освіти насьогодні полягає не тільки у передачі досвіду минулих поколінь, а й передусім в самостійному добуванні знань. Сучасні принципи освіти орієнтуються на систему прогностичних умінь, які завжди залишаються на часі через детермінованість дій не попередніми подіями, які їх обумовлюють, а отриманим результатом [4]. Питаннями такого ймовірного розвитку й займається синергетика. Синергетика як черговий етап у розвитку теорії систем спрямований на розкриття природи мінливості, виявлення механізмів переходу системи в якісно новий стан, трактується як своєрідне «розпакування поняття «діалектичного стрибка» в еволюційному розвитку системи [1, 154–160]. Синергетика дозволяє прогнозувати, конструювати основи можливих різновекторних позитивних змін, які закладаються в процесі засвоєння нових знань. Оскільки ядром управління на сучасному етапі є людина, виникає нагальна необхідність зрозуміти її потреби, бажання, інтереси, тобто все те, що пов'язується безпосередньо з соціокультурним контекстом її буття та обумовлюється креативною складовою її діяльності. «Креативний творчий початок», на думку деяких науковців, відтворює «комунікативу функцію хаосу», що дозволяє отримувати та сприймати

інформацію з цілісного джерела, синхронізувати та гармонізувати системи відповідно до законів макрокосму [4]. Тому цілком очевидно, що міждисциплінарний підхід в гуманітарних науках реалізується принципами синергетики [1, 154–160], серед яких виділяють нелінійність, порядок, хаос, флуктуація, самоорганізація складних систем та ін.

Питання синергетики як одного з найбільш перспективних напрямків в галузі освіти при викладанні гуманітарних дисциплін розглядається у низці наукових розвідок [2, 53–59; 3].

Принцип інноваційних технологій, який застосовується при вивченні давніх мов в період переходу до постінформаційного суспільства має засновуватися на складових перетворення неорганізованого і спонтанного простору прагнень і потенційних можливостей студента у творче поле, у якому відкривається нові сфери пізнання у раніше засвоєному матеріалі. Синергетичний підхід сприяє більш глибокому та активному засвоєнню знань, активізує формування навчальних навичок та розвитку критичного мислення. Найважливіша здібність, яку має придбати студент в процесі навчання – це здатність вчитися та самостійно здобувати знання в умовах постінформаційного суспільства, яке характеризується швидкими змінами у всіх сферах людської діяльності.

Вивчення давніх мов у сучасних умовах викликає необхідність реалізації нових підходів до організації діяльності суб'єктів освітнього середовища, де стратегічною метою стає визначення таких умов, які сприяють формуванню навичок і способів виконання навчальної діяльності в процесі оволодіння фаховими знаннями. Вивчення давньої мови – це тривалий та трудомісткий процес, в якому навчання має розглядатися як самостійний структурно-функціональний варіант управління процесом формування індивідуально-особистісного досвіду студент. При такому підході студент організовує процес засвоєння матеріалу у тому режимі і в тих темпах, який для нього є найбільш ефективним.

Засвоєння давніх мов, з одного боку, вимагає наявності особливих здібностей, з іншого боку, сам процес навчання розвиває ці здібності. Їх ядром є мислення, аналітичний аналіз, сприйняття та пам'ять. При вивченні давніх мов тренується різні прийоми запам'ятовування – довільне та мимовільне, механічне та логічне, безпосереднє та опосередковане (через опорні сигнали).

Серед найефективніших прийомів є прийом логічного запам'ятовування, який передбачає використання спеціальних прийомів осмислення матеріалу, що поряд з іншими прийомами, які

використовуються в учбовому процесі, формує логіку мислення, що проявляється у послідовності викладу, інформативності та повноті висловлювання, його ситуативній обумовленості, та аргументованості.

Розвиток вербального мислення у процесі вивчення давніх мов призводить до поглибленого розуміння базових процесів в галузі морфології і синтаксису не тільки у мові, що вивчається (наприклад, латини або давньогрецької), але й сучасних європейських мов (романських та германських), а також слов'янських.

Розглядаючи мовні явища, студенти опановують прийоми аналітичного мислення. Так, розкладаючи великі періоди та певні граматичної конструкції на частини, синтетично інтегруючи елементи в єдине ціле, в процесі герменевтичного розбору античного тексту розвиваються інтелектуальні функції аналізу та синтезу. Використання різних джерел інформації (навчальні посібники, словники, довідники, аудіо– та відеоапаратура, комп'ютерна техніка) дозволяє оволодіти широким набором засобів отримання інформації, що підвищує культуру розумової діяльності. Крім того, вивчення давніх мов формує базис наукового пізнання світу, знайомить студентів із звичаями та культурою європейських країн. Порівнюючи традиції античного світу та традиції європейських країн, які формувалися під впливом традицій античності, з традиціями свого народу, студенти глибше проникають у культуру та історію своєї країни, а без знання своєї історії, як відомо, неможливий рух уперед. Працюючи над сентенціями та крилатими виразами, студенти розмірковують не тільки про їх зміст, а про їх форму.

Використання принципів синергетики при викладанні давніх сприяє ефективному та гармонійному процесу їх вивчення. Шляхом стимулюванням активної взаємодії у групі, використанням контекстних ситуацій, такий підхід сприяє творчому мисленню та самостійності, покращує засвоєння складного текстового матеріалу.

Основні принципи синергетичного підходу при викладанні латинської мови такі: контекстуалізація, активна взаємодія всіх учасників навчального процесу, мовне моделювання, емоційна складова.

Контекстуалізація при вивченні латини\давньогрецької передбачає активізацію історичного контексту, який пов'язаних з з артефактами античного світу. Це допомагає студентам краще орієнтуватися не тільки в культурному контексті античності, але й розуміти макроконтекст європейської цивілізації.

Активна взаємодія між усіма учасниками навчального процесу в процесі засвоєння давніх мов передбачає використання різних інтерактивних методів, а саме, групові дискусії, рольові ігри, партнерські вправи тощо, що сприяє активній участі студентів у

навчальному процесі та обміну мовними навичками. Мовне моделювання пов'язане з використанням зразків та прикладів мовного вживання крилатих античних виразів та сентенцій. Мовне моделювання допомагає опанувати граматику, лексику та структуру давніх мов. Самостійність стимулює до самостійної роботи у вивченні давніх мов та пошуку оригінальних алгоритмів перекладу, нових моделей у трактовці традиційних античних текстів. Емоційна складова реалізується у використанні методів, що активізують емоційну сферу. Наприклад, використання музики, мультимедійних засобів, цікавих історій, допомагає покращити мотивацію та залучення до вивчення мови. Таким чином, інноваційні принципи, у викладанні давніх мов, засновані на синергетичній парадигмі, створюються базис засвоєння знань, набагато ефективніший, ніж традиційні методи в структурі ієрархічної парадигми навчання.

Література:

1. Домброван І. Діахронічна лінгвосинергетика: перші здобутки та вектори подальшого розвитку Нова філологія. 2016. № 68. С. 154-160.
2. Колеснікова Є. Б. Виховання патріотизму при викладанні гуманітарних дисциплін у коледжі: синергетичний підхід / Є. Б. Колеснікова. Духовність особистості: методологія, теорія і практика. 2011. Вип. 2. С. 53-59.
3. Малевич Л., Дзюба М. Синергетичний підхід до викладання української мови в технічних ЗВО. URL: <https://litmisto.org.ua/?p=19588> (дата звертання: 26.06.2023) John Dewey, Unmodern Philosophy and Modern Philosophy . Southern Illinois University Press, 2012, 400 p.